

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1918 kl. 2 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av herr Welins motion, nr 21, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om medverkan från statsverkets sida till uppförande av bostadshus.

I motion inom andra kammaren, nr 21, har herr Welin hemställt, att riksdagen ville besluta att ingå till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t behagade låta så skyndsamt som möjligt utreda, i vad mån och på vad sätt som statsverket må kunna lämna sin medverkan till uppförande av bostäder, som i främsta rummet böra vara avsedda för mindre bemedlade familjer med många barn, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Beträffande motiveringen för denna hemställan tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i behörig ordning anhållit om yttrande från bostadskommissionen, huruvida den i förevarande motion begärda utredningen utan särskild riksdagsskrivelse komme att av kommissionen företagas, samt det uttalande i övrigt, vartill motionen kunde föranleda. Bostadskommissionen har med anledning härav avgivit det yttrande, som finnes vidfogat detta utlåtande såsom bilaga.

Det av motionären påtalade missförhållandet är känt och erkänt. Erfarenheten har visat, att hyresvärdarna i allmänhet sakna den sociala solidaritetskänsla, som skulle förhindra dem att sortera hyresgäster efter barnantalet. Och deras benägenhet att utestänga barnrika familjer från hyresmöjligheter stödjdes för närvarande av den allmänna bostadsbristen.

*Utskottets
yttrande.*

Hur mycket man emellertid må instämna i motionärens klagomål över bostadssvårigheterna för barnrika familjer, synes det utskottet dock i hög grad tvivelaktigt, huruvida den av motionären föreslagna vägen att lösa svårigheterna är riktig. Därest staten skulle åtaga sig en särskild förpliktelse att sörja för bostäder åt barnrika familjer, kan det befaras, att de enskilda hyresvärdarna skulle däri finna en ny förevändning att avvisa dylika familjer. Följden skulle kunna bli, att barnrika familjer samlades i vissa med statsunderstöd uppförda fastigheter, medan i allmänhet små familjer väsentligen bebodde enskilda fastigheter. Huruvida detta skulle vara en gagnelig utveckling av våra bostadsförhållanden torde kunna anses mycket diskutabelt.

Utskottet håller före, att statens åtgärder till bostadsnödens avhjälpande böra åsyfta att över huvud taget avskaffa bostadsbristen. Bli tillgången till bostäder tillräcklig, torde särskilda åtgärder för att tillförsäkra barnrika familjer bostäder icke bli behöfliga. I varje fall måste utskottet giva bostadskommissionen rätt, då den uttalar, att anstalter från statens sida ej böra träffas, varigenom den av motionären framhållna sidan av bostadsfrågan kunde isoleras från sitt sammanhang med denna fråga i hela dess vidd.

Då nu vidare hela bostadsfrågan är lagd under utredning, och då, på sätt bostadskommissionen angivit, särskilda åtgärder redan vidtagits eller ställts i utsikt för att under rådande kris lätta bostadsnöden i synnerhet för barnrika familjer, finner utskottet en riksdagsskrivelse i denna fråga för närvarande mindre lämplig.

Men utskottet anser sig böra uttala den förväntan, att bostadskommissionen snart nog skall befinnas beredd att avgiva förslag, som kunna leda till bostadsfrågans lösning.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Welins förevarande motion, nr 21, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1918.

På utskottets vägnar:

GUSTAV MÖLLER.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar Möller, Bäckman, Johansson i Sollefså, Johanson i Huskvarna*, Carlson i Karlshamn, Sjölander, Jeppsson*, Svensson i Långelanda, Bergström i Bäckland och Jonsson i Källeräng*.

* Icke närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga.

Till Konungen.

Uti skrivelse den 6 februari 1918 har riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, med förmålan att utskottet hade under behandling en inom kammaren väckt motion, nr 21, om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om medverkan från statsverkets sida till uppförande av bostadshus, anhållit, att bostadskommissionen måtte anmodas att till utskottet inkomma med yttrande, huruvida den i motionen begärda utredningen utan särskild riksdagsskrivelse komme att av kommissionen företagas, samt det uttalande i övrigt, vartill motionen kunde föranleda.

Med anledning härav har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt beslut den 8 februari 1918 anbefallt bostadskommissionen att avgiva och till Eders Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och det uttalande, som utskottet sålunda begärt.

Till åttlydnad härav får bostadskommissionen efter överläggningar i ämnet i underdånighet avgiva följande yttrande:

I den ovannämnda motionen nr 21 har motionären hemställt, att riksdagen ville besluta att ingå till Eders Kungl. Maj:t med anhållan, att Eders Kungl. Maj:t behagade låta så skyndsamt som möjligt utreda, i vad mån och på vad sätt som statsverket må kunna lämna sin medverkan till uppförande av bostäder, som i främsta rummet böra vara avsedda för mindre bemedlade familjer med många barn, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Bostadskommissionen delar fullständigt motionärens uppfattning om de svårigheter, som vid anskaffandet av lämplig bostad möta mindre bemedlade familjeförsörjare med talrik barnskara, och förvisso kunna vägande skäl ur åtskilliga synpunkter anföras för, att dessa svårigheter genom det allmännas försorg så långt som möjligt undanröjas. Om också dessa missförhållanden, vad hyresmarknaden beträffar, i viss mån äro att betrakta såsom en konstant företeelse, i det hyresvärdar av ekonomiska skäl, som ej helt kunna fränkännas sitt berättigande, ådagalägga en uppenbar motvillighet mot att såsom hyresgäster mottaga barnrika familjer, en motvillighet som ej uteslutande gör sig märkbar beträffande sådana, som tillhöra de mindre bemedlade klasserna i inskränkt bemärkelse, kan det dock ifrågasättas, om det ej, såsom de av motionären anförda exemplen i stort bestyrka, är den av den pågående krisen framkallade bostadsbristen, som gjort hithörande spörsmål aktuella. Kommissionen vill också be-

tona, att bland de krisåtgärder, som från statens sida vidtagits i syfte att lindra bostadsnöden, ifrågavarande sida av bostadsproblemet ej lämnats obeaktad. Sålunda bör framhållas den i lagen den 25 maj 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m. i 13 § lämnade föreskriften, att vid sådan kommunal bostadsförmedling, som omförmäles i ifrågavarande paragraf, särskilt skall eftersträvas att bereda barnrika familjer lämpliga bostäder. I Eders Kungl. Maj:ts proposition till innevarande års riksdag rörande hithörande lagstiftnings förlängda giltighet är detta lagrum, i överensstämmelse med bostadskommissionens och socialstyrelsens i underdånig skrivelse den 15 februari 1918 avgivna förslag, oförändrat bibehållet. Vidare må erinras om det av 1917 års riksdag på extra stat anvisade förslagsanslaget på fyra millioner kronor att användas till uppförande av bostadshus med smålägenheter. Givetvis måste detta anslag, ehuru ej inriktat på produktion av lägenheter uteslutande för barnrika familjer, indirekt hava bidragit att hjälpa dessa i deras beträngda läge. I underdånig skrivelse den 11 februari 1918 har kommissionen förordat åtgärder för att åvägbringa ett anslag å ytterligare tre millioner att utgå efter i huvudsak enahanda grunder och för samma ändamål som fjolårets numera förbrukade anslag. Förutom de direkta ekonomiska uppoffringar från kommunernas sida, som utgöra en förutsättning för utnyttjandet av ifrågavarande statsubvention, må slutligen erinras, att kommunerna själva på åtskilliga håll i icke ringa omfattning med helt och hållet egna medel bidragit och alltjämt bidraga till lindrande av den aktuella bostadsnöden, särskilt genom uppförande av provisoriska bostadshus.

Med det sålunda anförda vill kommissionen göra gällande, att åtgärderna från statens och kommunernas sida till lindrande av bostadsnöden icke varit obetydliga. Att dessa, om man undantager ovannämnda stadgande i hyresstegringslagen, icke åsyftat att särskilt bereda barnrika familjer bostad, lärers få anses bero därpå, att denna fråga förutsätter lokala organ, i besittning av ingående kännedom om ortens bostadsförhållanden och de bostadssökandes individuella behov. Där sådana organ, såsom fallet varit med den kommunala bostadsförmedlingen, tillskapats, har det också varit möjligt att bereda de barnrika familjerna en sådan förhandsställning, som motionären åsyftat.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet den 16 april 1917 rörande hyresstegringslagen framhöll statsrådet och chefen för civildepartementet, att, om än den då föreslagna lagstiftningen i övrigt givetvis måste vara av tillfällig karaktär, det dock torde visa sig lämpligt, att bestämmelserna rörande anmälningskyldighet om hyresledighet skulle äga bestånd för framtiden. Kommissionen, som till fullo delar denna uppfattning, anser för sin del, att en på en sådan fortbestående lagstiftning grundad kommunal bostadsförmedling i framtiden skulle kunna bli ett medel till att förhjälpa mindre bemedlade barnrika familjer till erhållande av bostad. Genom sådana anmälningar, sammanställda med de hos byggnadsnämnderna tillgängliga uppgifterna om byggnadsföretag och deras fortskridande, skulle kommunen, enligt vad statsrådet i sagda tillfälle vidare yttrade, få det behövliga underlaget för en nöjaktig reglering av bostadsmarknaden. De åtgärder, som sålunda kunna komma att vidtagas för bostadsfrågans lösning, böra enligt kommissionens förmenande däremot icke inskränkas till de barnrika familjernas behov, och ej heller böra från statens sida träffas anstalter,

varigenom denna sida av bostadsfrågan kunde isoleras från sitt sammanhang med denna fråga i hela dess vidd.

Någon ytterligare utredning i detta ämne ingår ej i kommissionens nuvarande arbetsprogram. Ej heller anser sig kommissionen på ovan anförda skäl kunna förorda några särskilda åtgärder i den riktning, motionären föreslagit.

Stockholm den 16 april 1918.

Underdånigst
på bostadskommissionens vägnar:

ALLAN CEDERBORG
ordförande.

Kurt Bergström.